

MACIEJ KAWKA

Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

<https://orcid.org/0000-0001-7875-4767>

mk1762@poczta.onet.pl

MEDIOZNAWSTWO LINGWISTYCZNE

WSTĘPNE TEZY

1. Pojęcie dyscypliny. Medioznawstwo lingwistyczne (*media studies linguistics*) jako badanie użycia języka w mediach¹.
2. Terminologia i przedmiot badań medioznawstwa lingwistycznego² (inne nazwy to: lingwistyka medioznawcza, lingwistyka mediów/medialna, mediolingwistyka, *Medienlinguistik vs. Linguistik der Medien*, *media linguistics*, *media studies linguistics*).
3. Obszary badań: intermedialność, transmedialność, multimodalność, wizualność, audiowizualność, logowizualność³.
4. Status i metody badań (stylistyka medioznawcza (formy hybrydowe), kontrastywna tekstologia, lingwistyka korpusowa, analiza dyskursu medialnego,

¹ Zob. *Lingwistyka mediów. Antologia tłumaczeń*, red. R. OPIŁOWSKI, J. JAROSZ, P. STANIEWSKI, Wrocław–Dresden 2015. Zob. także: M. KITA, *Językoznawcy wobec badań języka w Internecie*, „*Artes Humanæ*” 2016, vol. 1, s. 111-124.

² Niektórzy badacze opisujący przydatność metod lingwistyki w medioznawstwie rozważają termin „medioznawstwo lingwistyczne”. Zob. M. ŁASKOWSKA, K. MARCYNŃSKI, P. SZERSZEŃ, *Mediolingwistyka czy medioznawstwo lingwistyczne? Powiązania i możliwości wspólnych badań*, „*Perspektywy Kultury / Perspectives on Culture*” 2023, t. 41, nr 2, cz. 2, s. 355-374. Na określenie badań nad użyciem języka w mediach korzystam z terminu wprowadzonego w tym opracowaniu, który doprecyzuję i rozwijam.

³ I. LOEWE, *Logowizualność, czyli słowo pisane w dyskursie telewizyjnym*, [w:] *Dyskurs i jego odmiany*, red. B. WITOSZ, K. SUJKOWSKA-SOBISZ, E. FICEK, Katowice 2016, s. 210-223.

funkcjonalne medioznawstwo lingwistyczne, analiza treści, medialny/multimodalny obraz świata, genologia multimodalna).

5. Perspektywy rozwoju medioznawstwa lingwistycznego.

Medioznawstwo lingwistyczne⁴ to nowa i dynamicznie rozwijająca się na przełomie XX i XXI wieku subdyscyplina medioznawstwa, której celem jest analiza języka używanego w mediach, w tym w mediach tradycyjnych (np. prasa, telewizja) oraz cyfrowych (internet, media społecznościowe). Ta dziedzina bada także wpływ mediów na kształtowanie norm językowych, analizuje specyfikę komunikacji medialnej oraz zgłębia procesy przekazu informacji i jej odbioru przez zróżnicowane grupy społeczne.

GŁÓWNE ZAGADNIENIA MEDIOZNAWSTWA LINGWISTYCZNEGO

1. **Analiza języka w mediach tradycyjnych i w mediach cyfrowych:** medioznawstwo lingwistyczne koncentruje się na języku, który ewoluje pod wpływem mediów społecznościowych, blogów, portali informacyjnych i innych platform cyfrowych. Wzory komunikacji, język skrótowy, memy oraz popularne style wypowiedzi to jedne z głównych obiektów badań tej subdyscypliny.
2. **Pragmatyka i retoryka medialna:** badanie sposobów perswazji, technik narracyjnych oraz użycia języka, które mają na celu wywołanie określonych reakcji emocjonalnych, jest istotnym elementem medioznawstwa lingwistycznego. Szczególnie interesujący jest tu wpływ różnych form komunikacji medialnej na postawy odbiorców.
3. **Dyskurs i ideologia w mediach:** analiza dyskursu medialnego koncentruje się na tym, w jaki sposób język mediów odzwierciedla, kształtuje i propaguje ideologie społeczne i polityczne. Przykładem może być analiza języka propagandy, mowy nienawiści lub fake newsów.
4. **Multimodalność i język obrazów:** media cyfrowe są środowiskiem, w którym język werbalny często jest łączony z multimodalnymi elementami, takimi jak

⁴ Historyczne źródła dyscypliny w Polsce zob. M. KAWKA, *An Outline of Media Language Research in Poland. Achievements to Date and Future Prospects*, [w:] *Silva rerum. Rzecz o współczesnej i dawnej polszczyźnie*, t. 2: *Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Kazimierzowi Ożogowi*, red. A. MYSKA, E. ORONOWICZ-KIDA, R. SŁABCZYŃSKI, Rzeszów 2021, s. 2001-2010; TEN-ŻE, *Изучение языка СМИ в Польше [Izuczenije jazyka SMI w Polsce]*, [w:] *Медиалингвистика в терминах и понятиях: словарь-справочник*, ред. Л.Р. Дускаевой; редколл.: В.В. Васильева, Ю.М. Коняева, А.А. Малышев, Т.Ю. Редькина, Санкт-Петербург 2018 [*Miedialingwistika w terminach i poniatijach: słowar'-sprawocznik*, ried. Ł.R. DUSKAJEWOJ; riedkołł.: W.W. WASILJEWA, Ju.M. KONIAJEWA, A.A. MAŁYSZEW, T.Ju. RIED'KINA, Sankt-Pietierburg 2018], c. 38-42.

obrazy, emotikony czy infografiki. Medioznawstwo lingwistyczne bada, jak te elementy wzmacniają lub zmieniają przekaz werbalny.

5. **Ewolucja norm językowych:** media odgrywają ważną rolę w kształtowaniu i dewolucji norm językowych. Medioznawstwo lingwistyczne bada zmiany w słownictwie oraz stylach komunikacji, jakie pojawiają się pod wpływem nowoczesnych technologii.

Medioznawstwo lingwistyczne umożliwia także zrozumienie dynamiki zmian zachodzących w użyciu języka oraz analizę nowych form komunikacji, które wyłaniają się w kontekście technologii cyfrowych. Stanowi narzędzie do badania ewolucji języka wyłącznie w jego odmianie *parole*, nie dotyczy to – lub dotyczy w bardzo niewielkim stopniu – systemu języka (*langue*). W tym ujęciu media nie mają prawie żadnego wpływu na język.

Z jednej strony dalsze swoje przemyślenia zacznę od zadania dwóch pytań: Co jest przedmiotem medioznawstwa lingwistycznego? Jakimi metodami badań się posługuje? A z drugiej strony zamierzam spojrzeć w przyszłość i nakreślić kierunki, w jakich mogą lub powinny zmierzać badania nad komunikacją językową i „niejęzykową” (multimodalną) w mediach.

W tej części chciałbym zawęzić swoje refleksje i opisać ramy tematyczne i metodologiczne medioznawstwa lingwistycznego (językoznawstwa medioznawczego) jako subdyscypliny medioznawstwa.

W badaniach angloamerykańskich dyscyplina nosi nazwę *media linguistics* lub *media studies linguistics* i bada związek między użyciem języka, uznawanego za łącznik między praktyką komunikacji społecznej a poznawczej, a dyskursem publicznym przekazywanym i zapośredniczonym przez media.

W języku niemieckim używane nazwy to: *Medienlinguistik* vs. *Linguistik der Medien*, *Mediensprache* lub *Pressekommunikation* (1986), lub *Sprache in modernen Medien*, w języku polskim – lingwistyka medioznawcza, mediolingwistyka⁵ lub lingwistyka mediów (badanie języka mediów lub języka w mediach)⁶, językoznawstwo mediów.

MEDIOZNAWSTWO LINGWISTYCZNE.

POJĘCIE SUBDYSCYPLINY – INTERDYSCYPLINARNOŚĆ

Ze względu na nadmierne uogólnienia propagowany powszechnie termin „mediolingwistyka” dotyczy mediów i lingwistyki, czy też lingwistyki i mediów (medio-

⁵ B. SKOWRONEK, *Mediolingwistyka. Wprowadzenie*, Kraków 2013.

⁶ W. PISAREK, *Język mediów czy język w mediach?*, „Język Polski” 2016, t. 96, z. 2, s. 5-10.

znawstwa), i w rzeczywistości sytuowany jest w obszarze tych dwóch zróżnicowanych nie tylko tematycznie, ale także metodologicznie dziedzin. Wydawałoby się, że podobnie rzecz się ma z socjologią i lingwistyką i subdyscypliną – socjolingwistyką, psychologią i lingwistyką i subdyscypliną – psycholingwistyką. Jednak tak nie jest. Jak pisze H. Stöckl, „O ile te pojęcia nadrzędne wskazują na nie do końca doprecyzowaną relację między społeczeństwem/kulturą/człowiekiem (socjo-) z jednej strony czy też mózgiem/procesami kognitywnymi (psycho-) z drugiej strony a językiem, to termin mediolingwistyka rozumie się raczej dopełniaczowo jako «lingwistykę mediów» bądź także kontekstowo jako «użycie języka w mediach»⁷. Ta dychotomiczna interdyscyplinarność pogranicza nie sprzyja koherencji pomiędzy mediami i lingwistyką; mimo że pomiędzy mediami (a nie językiem w mediach), rozumianymi tradycyjnie jako prasa, radio, telewizja, internet, a lingwistyką zależność jest sporadyczna, natomiast z punktu widzenia naukowego prawie żadna, to niektórzy badacze czynią z niej atut służący wywyższeniu słabości metodologicznej dyscypliny, czerpiącej swoją siłę z wiedzy o mediach oraz z wiedzy o języku, na wyżyny budowania z tych obszarów odrębnej metodologii.

W tym miejscu na określenie badań nad funkcjonowaniem języka w mediach proponuję więc termin „medioznawstwo lingwistyczne” skonstruowany na podobieństwo takich subdyscyplin jak: psycholingwistyka, socjolingwistyka, lingwistyka prawna (juryslingwistyka), lingwistyka polityczna (politologiczna) czy też lingwistyka matematyczna, w których w obu członach nazwy występują nazwy subdyscyplin: lingwistyka i prawo, lingwistyka i socjologia, lingwistyka i psychologia, lingwistyka i politologia (polityka), lingwistyka i matematyka, a nie nazwa środowiska, w jakim język funkcjonuje – media (medioznawstwo), i określenie dyscypliny, która go bada – lingwistyka = mediolingwistyka.

DOMENY I ZAKRESY TEMATYCZNE MEDIOZNAWSTWA LINGWISTYCZNEGO

Współczesne dyskursy poświęcone roli mediów i charakterystyce języka medialnego w kontekście społecznym i kulturowym zdominowane są przez takie kategorie analityczne jak: intermedialność, transmedialność, multimodalność, a także wizualność, audiowizualność oraz logowizualność, które odzwierciedlają złożoność i hybrydyczność współczesnych form komunikacji.

Intermedialność podkreśla ścisłą współzależność różnych typów mediów i treści medialnych, a także ciągłą transpozycję treści z jednej formy medialnej do drugiej.

⁷ H. STÖCKL, *Mediolingwistyka. O statusie i metodach (nadal) konstytuującej się dziedziny badawczej*, „Tekst i Dyskurs / Text und Diskurs” 2015, t. 8, nr 1, s. 40.

Medialność rozumiana także jako nauka o gatunkach medialnych oznacza konieczność podjęcia badań nad rodzajami powiązań, sieciami różnych typów tekstów (gatunkami medialnymi oraz ich ewolucją w przestrzeni i w dłuższych okresach).

Intermedialność tak naprawdę zaczyna się dopiero wtedy, gdy w jednym medium, właśnie w celu ożywienia jego specyfiki, zostaną zastosowane prawa i reguły innego medium (np. montaż filmowy w literaturze czy reżyseria teatralna w filmie). Wraz z rozwojem nowoczesnych technologii intermedialność zamienia się w multimedia. Na początku lat 90. termin ten wprowadzono do teorii literatury, aby wyjaśnić powiązania między literaturą, filmem, teatrem, telewizją a nowymi mediami. Choć jest to przede wszystkim kategoria estetyczna, intermedialność po wejściu w dyskusję na temat tendencji w zglobalizowanym i zapośredniczonym przez media społeczeństwie nabiera parametrów filozoficznych i politycznych.

Transmedialność to zjawisko dotyczące opowiadania transmedialnego (transmedialnego storytellingu) i interakcji medialnych, w którym elementy fikcji dystrybuowane są za pośrednictwem różnego rodzaju platform medialnych, których celem jest skoordynowane i ujednolicone doświadczenie odbiorcy.

Multimodalność wskazuje na wyraźną tendencję mediów do tworzenia sieci i poznawczych uwarunkowań różnych modalności i systemów znakowych w produkcji i rozumieniu tekstu. Dlatego tylko wtedy, gdy w tekście i umyśle połączy się wiele systemów znaków, istnieje szansa powodzenia w kreowaniu znaczenia kulturowego w kręgach danego społeczeństwa. Multimodalność to głównie teoria komunikacji i semiotyka społeczna. Opisuje ona praktyki komunikacyjne w zakresie zasobów tekstowych, słuchowych, językowych, przestrzennych i wizualnych lub trybów używanych do tworzenia komunikatów. Wielość tych trybów lub elementów przyczynia się do tego, w jaki sposób multimodalność wpływa na różne sytuacje retoryczne lub możliwości zwiększenia postrzegania idei i koncepcji przez odbiorców. Złożoność przekazu medialnego we współczesnym świecie w coraz większym stopniu opiera się na zintegrowanym wykorzystywaniu różnych kanałów komunikacyjnych. Tę cechę, określaną mianem multimodalności, można interpretować na dwa uzupełniające się sposoby. Po pierwsze, odnosi się ona do możliwości transformowania treści pomiędzy różnymi formami medialnymi – jak choćby zamiana materiału wizualnego na narrację słowną, zapis dźwiękowy lub kompozycję filmową, co jest szczególnie zauważalne w procesach adaptacyjnych i medialnych przekształceń. Po drugie, chodzi o równoległe funkcjonowanie różnych kodów semiotycznych w ramach jednego komunikatu – takich jak słowo pisane, obraz, fonia, animacja czy układ graficzny. Przykładem mogą być m.in. ilustracje w artykułach prasowych z dołączonym opisem, zestawienia danych zawierające zarówno elementy wizualne, jak i tekstowe czy też formaty internetowe integrujące treści werbalne z obrazem, dźwiękiem oraz

interaktywnymi odnośnikami. Tego rodzaju połączenia tworzą spójne i wzajemnie uzupełniające się struktury znaczeniowe.

W kontekście badań nad językiem w mediach, zwłaszcza z perspektywy lingwistyki zorientowanej medioznawczo, pojawia się konieczność opracowania narzędzi badawczych, które uwzględnią złożoność oraz różnorodność form wyrazu. Analiza współczesnych komunikatów wymaga więc wyjścia poza tradycyjnie pojmowany tekst i przyjęcia perspektywy uwzględniającej współistnienie różnych kodów znaczeniowych. Język funkcjonujący w takiej przestrzeni musi być rozpatrywany w ścisłym powiązaniu z komponentami wizualnymi i dźwiękowymi, które współkształtują sens i wpływają na sposób jego odbioru. Tym samym refleksja nad komunikacją medialną zakłada dziś podejście całościowe, integrujące różne wymiary przekazu⁸.

Wizualność – dobrze znany, wszechobecny trend wizualizacji w komunikacji medialnej – powoduje, że czysto lingwistyczne metody badawcze już nie wystarczają. Oprócz medium drukowanego można zaobserwować coraz intensywniejsze skojarzenie różnych typów znaków w multimodalne byty tekstowe. Z punktu widzenia komunikacji medialnej szczególnie interesujące wydają się pytania: Jakie typowe relacje intermodalne wykształciły się dla danych typów tekstów? Jakie rodzaje obrazów są używane? Jakie znaczenie ma typografia? Jakie odniesienia intertekstualne można zastosować do obrazów lub pomiędzy obrazami (por. koncepcja interikonizacji). Audiowizualność (połączenie dźwięku i słowa) i logowizualność (połączenie słowa i obrazu) wchodzi w zakres pojęciowy multimodalności.

STATUS MEDIOZNAWSTWA LINGWISTYCZNEGO JAKO SUBDYSCYPLINY NAUKOWEJ

Jeśli zdefiniujemy medium szerzej jako każdy rodzaj pośrednictwa w komunikacji, to można postawić pytanie, czy wówczas każdy tekst jest tekstem medialnym, a każde medium to tekst. W tym wypadku medioznawstwo lingwistyczne przewiduje pewne ograniczenia dla tekstów i dyskursów. W obszarze jego zainteresowań pozostaną bowiem przede wszystkim teksty i formy przekazu medialnego, rozpowszechniane i odbierane za pomocą urządzeń, takich jak komputery czy telefony komórkowe. Nowe media umożliwiają wtedy wiele różnych form komunikacji, m.in.

⁸ D. KĘPA-FIGURA, *(Multimodaler) Text als Gegenstand linguistischer Forschung*, „Tekst i Dyskurs / Text und Diskurs” 2021, vol. 15, no. 1, s. 137-155, <https://doi.org/10.7311/tid.15.2021.05>. Zob. także: H. Stöckl, *Mediolingwistyka...*, s. 37-61.

aby użytkownicy mogli korzystać z czatu, poczty elektronicznej, Twittera (X), bloga lub Skype'a.

Tradycyjne media zazwyczaj ograniczają się do jednej dominującej formy przekazu — przykładowo, prasa opiera się wyłącznie na komunikacji tekstowej, choć sama w sobie wykazuje znaczną wewnętrzną różnorodność gatunkową i stylistyczną. Radio z kolei operuje wyłącznie dźwiękiem, natomiast telewizja – z wyjątkiem usług takich jak telegazeta – oferuje przekaz audiowizualny. Jednak wraz z rozwojem nowych technologii komunikacyjnych, w tym takich urządzeń jak iPhone, iPod czy iPad, tradycyjne, utrwalone modele medialne tracą swoje pierwotne przyporządkowanie do konkretnych nośników. Formy przekazu zaczynają przenikać między mediami i do nowo powstających platform cyfrowych. Obecnie użytkownik może niemal jednocześnie czytać prasę, oglądać programy telewizyjne, odbierać i wysyłać wiadomości e-mail oraz SMS-y, a także słuchać radia – wszystko za pośrednictwem jednego, wielofunkcyjnego urządzenia mobilnego.

W przypadku współczesnej komunikacji medialnej mamy do czynienia z konwergencją i hybrydyzacją mediów i poszczególnych form przekazu. W tej sytuacji obserwujemy zacieranie się wyraźnych niegdyś granic między komunikacją masową a indywidualną.

TEKSTY MEDIÓW I METODY BADAŃ TEKSTU W MEDIACH

Zasadniczo można wyróżnić kilka głównych metod badań w obrębie medioznawstwa lingwistycznego. Podział ten ma postać schematu, w którym głównymi kryteriami są przedmioty (produkty), ogólne cele i intencje badań oraz działania badawcze.

Najważniejsze produkty i wytwory mediów to rodzaje tekstów w mediach w obrębie stylistyki tekstów w mediach i genologii multimodalnej. Przedmiotem badań staje się wtedy model produktu medialnego. Dlatego bada się głównie właściwości niektórych typów tekstów multimodalnych, biorąc pod uwagę różne podejścia w zakresie analizy tekstu, takie jak struktura tematyczna, struktura logiczno-semantyczna, struktura akcji, formuły (epickie klisze i stereotypowe frazy), strona materialna tekstu (druk, obraz, dźwięk), funkcje tekstu itp. Szczególnie interesujące są dziedziny typów tekstów, które są ze sobą powiązane tematycznie lub ze względu na wspólne medium, a także nowo pojawiające się typy tekstów (nowe gatunki medialne oparte na przekazie multimodalnym, powstanie nowej genologii multimodalnej – artykuł multimodalny, esej multimodalny, reportaż multimodalny, mem). Lingwistyka medioznawcza zajmuje się w szczególności tekstem w mediach jako produktem, tj. bada struktury akcji w tekstach i struktury tematyczne tekstów, takie jak język wrodzony i wzorce stylistyczne. Są to:

- rodzaje tekstów zdeterminowane obrazem (wizualnością), relacjami język – obraz w złożonych przekazach semiotycznych,
- teksty jako produkty językowe (teksty komentarzy prasowych, np. komentarze, recenzje, listy czytelników, wspomnienia pośmiertne itp.),
- formaty i tematyka tekstów (czasopisma z najnowszymi trendami, gazety bezpłatne; sport, polityka),
- jakość dziennikarska tekstu (kreatywność, estetyka, swojskość, autentyczność, docenienie).

Badanie tekstów w mediach w ramach stylistyki językoznawczej mediów może odbywać się na trzech poziomach: produkcji tekstu – tekstu jako produktu – recepcji tekstu w mediach. Zgodnie z tradycją filologiczną w badaniach przekazu medialnego skupiano się dotychczas głównie na tekście w mediach jako na produkcie i opisywano jego struktury językowe i stylistyczne.

Stawiane są także pytania o recepcję tekstów w mediach, która nie była (lub była rzadko) przedmiotem systematycznych badań. Dotyczy to również analizy wariantów tekstów w mediach, analizy progresji tematycznej i metadyskursu. Różne typy tekstów medialnych rzadko były charakteryzowane jako formy hybrydowe, co mogło być także wynikiem szybkich zmian w zakresie pewnej elastyczności funkcjonalnej uwarunkowanej konwergencją mediów:

- hybrydyzacja różnych typów tekstów występuje na wszystkich poziomach komunikacji medialnej: działań językowych, funkcji i środków stylistycznych itp. W wyniku wzmożonej hybrydyzacji przekazu powstawały nowe typy tekstów i ich powiązań w sieci; np. zmieniało się tradycyjne spektrum typów tekstów w prasie w ramach nowo powstających struktur sieciowych,
- kontrastywna tekstologia mediów. Analiza tekstów występujących w mediach jest najbardziej owocna, gdy istnieje pewien kontrastowy profil wspólny dla różnych typów tekstów. Takie podejście lingwistyka mediów zawdzięcza stylistyce mediów. Porównywane byłyby teksty w różnych językach, kulturach (w aspekcie narodowym i społecznym), w obrębie typów mediów i rodzajach tekstów,
- badania korpusowe języka w mediach. Metody lingwistyki korpusowej umożliwiają wiarygodną analizę dużej liczby tekstów – szczególnie przy użyciu komputera. Im większe korpus i możliwości techniczne, tym bardziej porównywalne i reprezentatywne są wyniki badań lingwistyczno-medioznawczych. Jednocześnie jednak perspektywa często ulega zawężeniu: pomija się całościowe podejście do tekstu, skupiając się na tych „wyznacznikach”, które uważa się za istotne. Może to być słownictwo (zwłaszcza neologizmy), frazeologia, metafory i popularne zwroty (formuły i klisze).

INTERDYSCYPLINARNE METODY BADAŃ MEDIOZNAWSTWA LINGWISTYCZNEGO

Do interdyscyplinarnych metod badania użycia języka w mediach zalicza się analizę dyskursu, krytyczną analizę dyskursu, analizę multimodalną/multisemiotyczną, audio- i logowizualną, analizę semiotyczną, językowy obraz świata, poznawczą eksplikację znaczeń i medialną wizję świata⁹:

- analiza dyskursu medialnego (multimodalnego¹⁰) ma dziś wiele form. Ich wspólnym mianownikiem jest społeczny, interaktywny charakter języka i formułowanie tematów we wspólnotach dyskursywnych. Podejścia analizy dyskursu są szczególnie przydatne w lingwistyce medioznawczej, jeśli chodzi o rekonstrukcję relacji między seriami tekstów a grupami tematycznymi lub krytyczną analizę różnych perspektyw tematycznych w różnych mediach. Krytyczna analiza dyskursu mogłaby być też właściwym narzędziem do badania różnorodnych konstrukcji rzeczywistości społecznej w języku, tekście i w mediach;
- funkcjonalne medioznawstwo lingwistyczne. Funkcjonalno-językowe podejście do tekstów w mediach wyróżnia się tym, że ich struktury językowe i tekstowe zawsze przechodzą przez „filtr”, któremu służy kształtowanie tekstu przez dziennikarza. Funkcje używania języka w mediach mogą być następujące: zdobywanie czytelnika, tworzenie dystansu, intymność, humor, niepowtarzalność, estetyzacja, emotyzacja i wartościowanie. Siłą językoznawstwa funkcjonalnego jest zatem badanie nie struktur samoistnych, ale struktur wykorzystywanych do realizacji określonej funkcji mediów;
- analiza treści. Metody analizy treści są często postrzegane jako pozajęzykowa dziedzina badań nad komunikacją. Opisują one natomiast funkcjonalne style użycia języka za pomocą lingwistyki korpusowej, do których zalicza się m.in. język prasy. Lingwistyka korpusowa stanowi ważny punkt wyjścia do tego typu analiz językowych dotyczących relacji między tematami częściowymi, ramami (analiza ramowania) ze stereotypami/mitami z jednej strony a ich werbalizacją lub realizacją za pośrednictwem znaków z drugiej strony. Jest to część analizy semiotycznej i poznawczej eksplikacji znaczeń;
- medialny obraz świata. To ostatnie z pojęć funkcjonuje w badaniach medioznawstwa lingwistycznego częściej jako medialny obraz świata, będący odmianą językowego obrazu świata. Niezależnie od tempa i kierunku roz-

⁹ Na temat pragmaty lingwistycznych podstaw medioznawstwa zob. I. BOBROWSKI, *Dyskursy medialne a wspólnota fatyczna*, „Zeszyty Prasoznawcze” 2004, t. 47, nr 1-2, s. 5-16.

¹⁰ M. KAWKA, *Dyskurs multimodalny – nowa kategoria badawcza?*, „Zeszyty Prasoznawcze” 2016, t. 59, nr 2 (226), s. 294-303.

woju tego kierunku badań medioznawczych wszystkie teksty występujące w mediach są multimodalne, co oznacza, że wszystkie zawsze i bez wyjątku wiążą się z interakcją i integracją kilku trybów semiotycznych, co stało się głównym przedmiotem analiz i podstawą syntez badawczych w lingwistyce medioznawczej.

PERSPEKTYWY ROZWOJOWE MEDIOZNAWSTWA LINGWISTYCZNEGO

W przedstawionej fazie opisu medioznawstwa lingwistycznego trudno obecnie powiedzieć z całą dokładnością, jak będzie przebiegał rozwój tej dyscypliny i jej metod. Z pewnością będą one bezpośrednio powiązane ze schyłkową fazą tekstu filologicznego i tym, co go zastąpi w komunikacji medialnej, czymś, co jest nieuchronne, gdyż będą to zapewne zupełnie odmienne od dotychczasowych struktury semiotyczne, z nowymi funkcjami języka w mediach lub całkowicie nowym kodem medialnym (multimodalnym) uwarunkowanym rozwojem nowoczesnych technologii cyfrowych.

BIBLIOGRAFIA

- BOBROWSKI I., *Dyskursy medialne a wspólnota fatyczna*, „Zeszyty Prasoznawcze” 2004, t. 47, nr 1-2, s. 5-16.
- KAWKA M., *An Outline of Media Language Research in Poland. Achievements to Date and Future Prospects*, [w:] *Silva rerum. Rzecz o współczesnej i dawnej polszczyźnie*, t. 2: *Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Kazimierzowi Ożogowi*, red. A. MYSZKA, E. ORONOWICZ-KIDA, R. SŁABCZYŃSKI, Rzeszów 2021, s. 2001-2010.
- KAWKA M., *Изучение языка СМИ в Польше [Izuczenije jazyka SMI w Polsce]*, [w:] *Медиалингвистика в терминах и понятиях: словарь-справочник*, ред. Л.Р. Дускаевой, редколл.: В.В. Васильева, Ю.М. Коняева, А.А. Малышев, Т.Ю. Редькина, Санкт-Петербург 2018 [*Miedialingwistika w terminach i po-niatijach: słowar'-sprawocznik*, ried. Ł.R. DUSKAJEWOJ; riedkołł.: W.W. WASIL-JEWA, Ju.M. KONIAJEWA, A.A. MAŁYSZEW, T.Ju. RIED'KINA, Sankt-Pietierburg 2018], c. 38-42.
- KAWKA M., *Dyskurs multimodalny – nowa kategoria badawcza?*, „Zeszyty Prasoznawcze” 2016, t. 59, nr 2 (226), s. 294-303, <https://doi.org/10.4467/22996362PZ.16.019.5423>.

- KĘPA-FIGURA D., *(Multimodaler) Text als Gegenstand linguistischer Forschung*, „Tekst i Dyskurs / Text und Diskurs” 2021, t. 15, s. 137-155, <https://doi.org/10.7311/tid.15.2021.05>.
- KITA M., *Językoznawcy wobec badań języka w Internecie*, „Artes Humanae” 2016, vol. 1, s. 111-124, <http://dx.doi.org/10.17951/arte.2016.1.111>.
- LASKOWSKA M., MARCYŃSKI K., SZERSZEŃ P., *Mediolingwistyka czy medioznawstwo lingwistyczne? Powiązania i możliwości wspólnych badań*, „Perspektywy Kultury / Perspectives on Culture” 2023, t. 41, nr 2, cz. 2, s. 355-374, <https://doi.org/10.35765/pk.2023.410202.21>.
- Lingwistyka mediów*, red. R. OPIŁOWSKI, J. JAROSZ, P. STANIEWSKI, Wrocław–Dresden 2015.
- LOEWE I., *Logowizualność, czyli słowo pisane w dyskursie telewizyjnym*, [w:] *Dyskurs i jego odmiany*, red. B. WITOSZ, K. SUJKOWSKA-SOBISZ, E. FICEK, Katowice 2016, s. 210-223.
- PISAREK W., *Język mediów czy język w mediach?*, „Język Polski” 2016, t. 96, z. 2, s. 5-10, <https://doi.org/10.31286/JP.96.2.1>.
- SKOWRONEK B., *Mediolingwistyka. Wprowadzenie*, Kraków 2013.
- STÖCKL H., *Mediolingwistyka. O statusie i metodach (nadal) konstytuującej się dziedziny badawczej*, „Tekst i Dyskurs / Text und Diskurs” 2015, t. 8, nr 1, s. 37-61.

STRESZCZENIE

W artykule na określenie badań nad funkcjonowaniem języka w mediach zaproponowano termin „medioznawstwo lingwistyczne”, skonstruowany na podobieństwo takich określeń subdyscyplin naukowych, jak: psycholingwistyka, socjolingwistyka, lingwistyka prawna (juryslingwistyka), lingwistyka polityczna (politologiczna) czy też lingwistyka matematyczna, w których w obu członach nazwy występują nazwy subdyscyplin: lingwistyka i prawo, lingwistyka i socjologia, lingwistyka i psychologia, lingwistyka i politologia (polityka), lingwistyka i matematyka, a nie tylko nazwa środowiska, w jakim język funkcjonuje, tzn. media (medio-) i określenie dyscypliny, która go bada – lingwistyka wraz z jej metodami.

Medioznawstwo lingwistyczne zajmuje się badaniem użycia języka w mediach, czyli jego funkcjonowaniem w drukowanych, audiowizualnych, logowizualnych, cyfrowych i sieciowych środkach masowego przekazu. Dzisiaj mamy do czynienia z nowymi (cyfrowymi) formami istnienia języka i z zupełnie innym kodem semiotycznym, uwarunkowanym rozwojem nowych technologii medialnych, które w dobie sztucznej inteligencji i *viral*i wymagają także nowego spojrzenia na badanie przekazu medialnego.

Słowa kluczowe: tekst w mediach, multimodalność, hybrydyzacja, medialny obraz świata

ABSTRACT

In the article, the term **media studies linguistics** (*medioznawstwo lingwistyczne*) is proposed to denote research on the functioning of language in the media. This term is constructed similarly to designations of branches of applied linguistics such as psycholinguistics, sociolinguistics, legal linguistics (jurislinguistics), political linguistics (politological linguistics), or mathematical linguistics, in which both components of the name are names of subdisciplines: linguistics and law, linguistics and sociology, linguistics and psychology, linguistics and political science (politics), linguistics and mathematics, and not just the name of the environment in which the language functions—that is, media (*medio-*)—and the designation of the discipline that studies it—linguistics; mediolinguistics.

Media studies linguistics deals with the study of the use of language in the media, that is, its functioning in printed, audiovisual, logovisual, digital, and network mass communication media. Today, we are dealing with new (digital) forms of language existence and a completely different semiotic code, conditioned by the development of new media technologies, which, in the era of artificial intelligence and virals, also require a new approach to studying media communication.

Keywords: text in the media, multimodality, hybridization, media image of the world